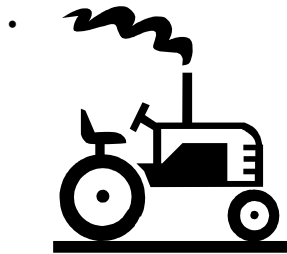

Filozofia z elementami logiki
Klasyfikacja wnioskowań I
część 1

Mariusz Urbański
Instytut Psychologii UAM
Mariusz.Urbanski@amu.edu.pl

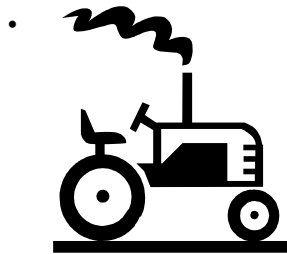
Plan:

- definicja pojęcia *wnioskowania*
- wypowiedzi inferencyjne i wypowiedzi argumentacyjne
- klasyfikacja wnioskowań
- wnioskowania dedukcyjne

Plan:

- **definicja pojęcia *wnioskowania***
- wypowiedzi inferencyjne i wypowiedzi argumentacyjne
- klasyfikacja wnioskowań
- wnioskowania dedukcyjne

Pojęcie wnioskowania

***Wnioskowanie* jest to proces myślowy, w którym na podstawie mniej lub bardziej stanowczego uznania pewnych zdań – zwanych *przesłankami* – dochodzimy do uznania innego zdania – *wniosku* – którego bądź dotychczas nie uznawaliśmy wcale, bądź uznawaliśmy mniej stanowczo; przy czym stopień stanowczości uznania wniosku nie przewyższa stopnia uznania przesłanek.**

[K. Ajdukiewicz, *Logika pragmatyczna*]

Wnioskowanie jest to **proces myślowy**, w którym **na podstawie** mniej lub bardziej stanowczego **uznania** pewnych zdań – zwanych *przesłankami* – **dochodzimy do** uznania innego zdania – *wniosku* – którego bądź dotychczas nie uznawaliśmy wcale, bądź uznawaliśmy mniej stanowczo; przy czym stopień stanowczości uznania wniosku **nie przewyższa** stopnia uznania przesłanek.

Skoro wnioski są procesem psychicznym, to oprócz jego własności formalnych moglibyśmy też pytać o to wszystko, co z owej psychiczności się bierze. Zagadnienia te są przedmiotem zainteresowania zarówno pragmatyki, jak i, na przykład, psychologii.

Wnioskowanie jest to **proces myślowy**, w którym **na podstawie** mniej lub bardziej stanowczego **uznania** pewnych zdań – zwanych *przesłankami* – **dochodzimy do** uznania innego zdania – *wniosku* – którego bądź dotychczas nie uznawaliśmy wcale, bądź uznawaliśmy mniej stanowczo; przy czym stopień stanowczości uznania wniosku **nie przewyższa** stopnia uznania przesłanek.

Uznawanie może oznaczać różne nastawienia sądzeniowe względem zdań. Przyjmiemy, za Ajdukiewiczem, że ktoś *uznaje* pewne zdanie, gdy za jego pomocą wypowiada swoje przekonanie (w odróżnieniu od sądu tylko pomyślanego); innymi słowy, póki co będziemy traktować pojęcie *uznawania* jako intuicyjnie zrozumiałe.

Wnioskowanie jest to **proces myślowy**, w którym **na podstawie** mniej lub bardziej stanowczego **uznania** pewnych zdań – zwanych *przesłankami* – **dochodzimy do** uznania innego zdania – *wniosku* – którego bądź dotychczas nie uznawaliśmy wcale, bądź uznawaliśmy mniej stanowczo; przy czym stopień stanowczości uznania wniosku **nie przewyższa** stopnia uznania przesłanek.

Rodzaj związku między przesłankami a wnioskiem (nawet jeśli dostrzegany jest on tylko przez podmiot wnioskowania) stanowi jeden z elementów zasady podziału wnioskowań.

Wnioskowanie jest to **proces myślowy**, w którym **na podstawie** mniej lub bardziej stanowczego **uznania** pewnych zdań – zwanych *przesłankami* – **dochodzimy do** uznania innego zdania – *wniosku* – którego bądź dotychczas nie uznawaliśmy wcale, bądź uznawaliśmy mniej stanowczo; przy czym stopień stanowczości uznania wniosku **nie przewyższa** stopnia uznania przesłanek.

Uznawanie może oznaczać *uznawanie za prawdziwe* albo, np., *uznawanie za prawdopodobne* (z różnym stopniem prawdopodobieństwa). Stopień prawdopodobieństwa z jakim uznajemy wniosek, z uwagi na stopień prawdopodobieństwa uznania przesłanek jest kolejnym składnikiem zasady podziału wnioskowań.

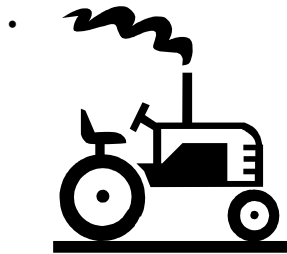

Na marginesie

1. Czym się *wnioskowania* różnią od *rozumowań*?
2. Czym są składniki jednych i drugich (przesłanki i wniosek)?
  - Zdania ew. sądy? (tradycja od Arystotelesa do Ajdukiewicza)
  - Reprezentacje werbalne bądź ich znaczenia? (bo np. rozumowania interrogatywne)
  - Multimodalne reprezentacje, od werbalnych przez zmysłowe po emocjonalne?
  - Struktury neuronalne?

Plan:

- definicja pojęcia *wnioskowania*
- **wypowiedzi inferencyjne i wypowiedzi argumentacyjne**
- klasyfikacja wnioskowań
- wnioskowania dedukcyjne

Wnioskowania wypowiadamy
za pomocą **wypowiedzi
inferencyjnych**:

ponieważ $Z_1, \dots, Z_n$, zatem Z

$Z_1, \dots, Z_n$, zatem Z

skoro $Z_1, \dots, Z_n$, to Z

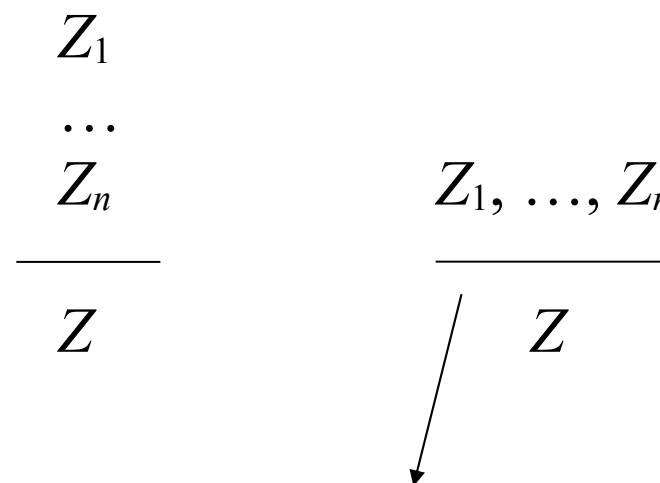
$Z_1, \dots, Z_n$, więc Z

Z , ponieważ $Z_1, \dots, Z_n$

...

gdzie $Z_1, \dots, Z_n$ symbolizują przesłanki, zaś Z – wniosek.

i reprezentujemy w takich
oto obrazkach:

kreska inferencyjna

Często jednak (zazwyczaj?) wnioski ubieramy w formę **wypowiedzi argumentacyjnych** – wypowiedzi, za pomocą których chcemy nakłonić kogoś do przyjęcia bądź odrzucenia pewnych poglądów.

Wypowiedzi argumentacyjne oprócz wnioskowań (składników logicznych) zawierają również składniki retoryczne – nieistotne z punktu widzenia logiki, ale istotne jako (pozaracjonalne) środki perswazji.

Rozważmy taką oto wypowiedź argumentacyjną:

Tylko ślepy nie widzi, że X to zwykły faszysta. Czy nie faszyci właśnie, jak jeden mąż, jak stado baranów, opowiadają się zawsze za dyktaturą? I otóż nasz X zaleca dyktaturę właśnie jako panaceum na wszelkie trudności, przed którymi stajemy po latach niewoli. Cóż, widocznie ten człowiek nie czuje się dobrze w demokracji. I we własnym kraju. Chce, żebyśmy znów zgodzili się na łańcuchy. Jeżeli to nie faszyzm, to jak to nazwać?

W gruncie rzeczy, można ją sprowadzić do wniosku następującego:

*Wszyscy faszyci opowiadają się za dyktaturą.
X opowiada się za dyktaturą.*

X jest faszystą.

[za: Teresa Hołówa, *Kultura logiczna w przykładach*]